

När vänner av motsatt kön inte tillåts

Ungdomars erfarenheter av föräldrars restriktioner

Mariet Ghadimi

Sammanfattning

Denna artikel baseras på en enkätundersökning bland 2356 elever i årskurs nio i Sverige. I artikeln studeras ungdomars erfarenheter av vänskapsrelationer. En stor majoritet uppger att de umgås med vänner på sin fritid, går hem till vänner och bjuder vänner hem till sig. Men en grupp ungdomar, framförallt flickor med utlandsfödda föräldrar tillåts inte umgås med vänner av motsatt kön.

When opposite gender friendship is not allowed

Youths' experiences of parental restrictions

Abstract

This study examines a survey carried out amongst 2356 senior-level students of the Swedish nine-year mandatory school. The purpose of this article is to highlight youths' experiences of social relationships with friends of the same and opposite sex respectively. A key question for the study is whether there are teenagers who are restricted by their parents from socializing with friends. The results illustrate that mainly girls with foreign-born parents are more likely to be banned from spending time with friends of the opposite sex, compared to adolescents with both parents born in Sweden.

Introduktion

Vänskap har en viktig funktion som skiljer sig från släktskap och är en typ av relation som har funnits historiskt i alla typer av samhällen (Krappmann 1996). En framträdande aspekt vad gäller vänskapsrelationer är att de är frivilliga och vilar på samhörighet och ömsesidighet. Vänner ska prioritera varandra och bistå varandra med stöd när stöd behövs (ibid.). De allra flesta ungdomar har erfarenheter av relationer med vänner. Att umgås med vänner på fritiden, gå hem till vänner eller bjuda hem vänner är vanligt förekommande under ungdomstiden. Att i

takt med ålder och mognad få ett större livsutrymme lyfts av FN:s konvention om barns rättigheter, där bland annat rätten till fritid stadgas.¹ Martha Nussbaum (2002) räknar förmågan att interagera med andra som en mänsklig kapacitet som alla har. Förmågan är inte förknippad med någon särskild kulturell och historisk tradition och kan därför inte avvisas med motiveringen att de har sitt ursprung i västerländsk filosofi och politik, menar hon. Nussbaum ger särskild tyngd åt förmågan att känna samhörighet med andra i olika former av socialt utbyte. Hon nämner särskilt att kunna knyta vänskapsband (ibid.).

Nationella studier om barn och ungas relationer med vänner har regelbundet genomförts i Sverige sedan 1985 (Folkhälsomyndigheten 2014). Utgångspunkten i nämnda studier är att barn och unga är fria att forma vänskapsband och att vänskapsrelationer är viktiga ur flera olika aspekter. Gemensamt för dessa rapporter är att de kartlägger barn och ungas faktiska relationer med vänner. Exempelvis finns det ungdomar som uppger att de inte har vänner av samma eller motsatt kön. Det finns även de som aldrig träffar vänner, varken på helger eller efter skolan (Danielson 2003, 2006; Statens Folkhälsoinstitut 2011). Men varför en grupp unga inte har vänner finns det begränsad forskning om. Vänskapsrelationer mellan könen är på motsvarande sätt ett område som ägnats lite uppmärksamhet eller hänvisats till romantiska relationer (Hand och Furman 2009; Tuval-Mashiach, Walsh, Harel och Shulman 2008). Syftet med denna artikel är att synliggöra ungdomars erfarenheter av sociala relationer med vänner av samma respektive motsatt kön. Ungas handlingsutrymme att fritt välja vänner har inte i tillräckligt stor utsträckning studerats inom forskningen. De studier som fokuserat på föräldrars kontroll av ungdomars sociala relationer med vänner tar avstamp i avgränsade grupper och får sällan en större genomlysning inom ungdomsforskningen i sin helhet.

Ytterligare ett viktigt perspektiv är att allt fler ungdomar i Sverige är födda utomlands och/eller har utlandsfödda föräldrar. Enligt 2015 års befolkningsstatistik har 25 procent av alla 15-åringar i Sverige utländsk bakgrund (SCB 2017).² Det är därför angeläget att i forskning om ungas vänskapsrelationer belysa frågan utifrån en befolkningsstruktur i förändring och i större utsträckning inkludera variabeln födelseland. En central

fråga för studien är om det finns ungdomar som av sina föräldrar inte tillåts umgås med vänner och om det föreligger ett samband mellan ungdomars erfarenheter och den unges kön och födelseland.

Tidigare studier

Svensk forskning om barn och ungas vänskap kan grovt delas in i de studier som främst undersöker vänskap i sig och dess uttryck, samt studier som fokuserar på relationer mellan jämnåriga och betraktar det som en del av barn och ungas allmänna socialiseringsprocess, sociala identitet eller psykologiska utveckling (Andersson 2001; Ahrne och Sundberg 2007; Bliding 2004; Nilsson 1995; Rubin 1987). Vänner har stor betydelse för barns lärande; att ha vänner ger trygghet, tillit och en känsla av tillhörighet (Ihrskog 2006). Vänskapsbegreppet beskrivs även i kvantitativa termer, som exempelvis antalet vänner och hur ofta barn och unga umgås med sina vänner. Men det beskrivs även i rumsliga termer såsom de platser där barn och unga träffar sina vänner (Ahrne och Sundberg 2007; Ihrskog 2006; Ungdomsstyrelsen 2007b). Vänners betydelse för ungdomars frigörelseprocess har belysts i flera undersökningar. Vänkretsen fungerar ofta som ett livsrum där de vuxna har allt mindre tillträde (Erwin 1998; Goldinger och Magnusson 1988).

I studien Skolbarns hälsovanor från 2009/10 svarar nästan alla ungdomar i årskurs nio att de har en eller flera nära vänner av samma kön, och över 80 procent uppger att de har nära vänner av motsatt kön (Statens Folkhälsoinstitut 2011). Önskan om att få umgås med vänner under fritiden och att fritiden är högt prioriterad bland unga lyfts i flera studier (Ekman, Wohlgemuth, Ström och Zander 2013; Nilsson 1998; Roos 1995). Majoriteten av fem-

tonåringar i Sverige uppger också att de träffar sina vänner på eftermiddagar efter skoltid (Folkhälsomyndigheten 2014). Nationell såväl som internationell forskning visar att yngre barn vanligtvis umgås med vänner av samma kön och i takt med att barn blir äldre ökar vänskapsrelationer med motsatt kön (Barnombudsmannen 2004; Erling och Hwang 2001; Pfaff 2010; Sharabany, Eshel och Hakim 2008). Sharabany, Eshel och Hakim (2008) har studerat unga med arabisk bakgrund i Israel och menar att flickor utvecklar nära relationer med vänner av motsatt kön i takt med ålder till skillnad från pojkar där ålder inte har en lika stor påverkan på pojkars vänskapsrelationer med flickor. Normer som mer strikt reglerar umgänget mellan könen påverkar framförallt flickors upplevelser av nära vänskapsrelationer med pojkar. Studien tar upp sambandet mellan ålder och ökad preferens för könsintegrerad vänskap med kompletterande analyser utifrån föräldrars uppfostringsstil. Intressant är att resultatet inte ger stöd för att en mer auktoritär uppfostringsstil – där könsblandat umgänge inte accepteras – ”avskräcker” unga från att utveckla vänskapsrelationer med vänner av motsatt kön. Sharabany, Eshel och Hakim (2008) menar att det nödvändigtvis inte är så att unga med arabisk bakgrund inte vill umgås med vänner av motsatt kön utan det förväntas av dem att inte skapa nämnda vänskapsrelationer med personer utanför släkten (ibid.). Det är osäkert om detta mönster även gäller bland ungdomar i de nordiska länderna. Men frågan är viktig och bör inkluderas i studier om ungdomars vänskapsrelationer.

– *Ungas handlingsutrymme att fritt välja vänner har inte i tillräckligt stor utsträckning studerats inom forskningen.*

Kontroll av ungdomars fritid och vänskapsrelationer

Inom utvecklingspsykologin finns det studier som undersöker föräldrars uppfostringsstil och dess inverkan på barn och ungas vänskapsrelationer (Sharabany, Eshel och Hakim 2008). Studier som mer explicit tittar på ungdomars vänskapsrelationer och föräldrars val av uppfostringsstil tenderar i stor utsträckning fokusera på föräldrars övervakning eller monitorering av vänskapsrelationer (Fletcher, Steinberg och Williams-Wheeler 2004; Mounts 2004; Stattin och Kerr 2000). Begreppet monitorering refererar till föräldrars kännedom om ungdomars aktiviteter och syftar till att förhindra ett icke-accepterat beteende hos ungdomen. Kerr och Stattin (2000) menar att monitorering är de processer genom vilka föräldrar får information om sina ungdomar. Föräldrastyrning som begränsar ungdomars frihet, exempelvis föräldrar som begär att unga ska fråga om lov när de ska gå ut, bidrar till att unga känner sig starkt kontrollerade, har lägre självkänsla och visar fler depressiva symtom (ibid.). Större grad av autonomi bidrar till goda vänskapsrelationer med mindre inslag av konflikter, brottslig aktivitet och droganvändning (Mounts 2004). Samtidigt har föräldrastyrning visat sig vara en bra strategi exempelvis för att få ungdomar att undvika umgänge med icke-lämpliga vänner (Stattin och Kerr 2000). Ranganathan och Montemayor (2014) som har studerat monitorering i Indien menar att det är mer vanligt förekommande i traditionella samhällen att föräldrar övervakar sina döttrar i större utsträckning än sina söner (ibid.). Detta till skillnad från studier i USA och Sverige, vilka i allmänhet inte visar något samband mellan föräldrars övervakning och den unges kön (Kerr, Stattin och Burk 2010). För flickor innebär puberteten fler

restriktioner i deras rörelseutrymme, färre interaktioner med pojkar, mer tid hemma och ett mer aktivt deltagande i hushållssysslor (Da Costa 2008). Det kan jämföras med en norsk studie som undersöker hur kultur och religion påverkar kvinnornas deltagande i idrottsaktiviteter. Som hinder uppges att föräldrar och andra familjemedlemmar förbjuder flickor att delta med hänvisning till kultur och religion och att flickorna själva inte vill utöva vissa aktiviteter tillsammans med pojkar (Walseth 2016).

Kön och kulturella normer nämns som exempel på begränsande faktorer för vänskapsrelationer av de brittiska sociologerna Spencer och Pahl (2006). De menar att ramar för vänskap skapas av strukturella faktorer, men inom dessa ramar är utrymmet för individens val viktigast (ibid.). Studier från Sverige visar att en större andel unga, och i synnerhet flickor med utlandsfödda föräldrar, har begränsningar på sin fritid. Exempelvis kontrolleras deras rörelsefrihet. För dem är det snarare skolan än fritiden som innebär frihet (Högdin 2007; Schlytter, Högdin och Rexvid 2009; MUCF 2015). Socialstyrelsens nationella kartläggning visar att främst flickor upplever sin frihet mer begränsad. Bland de ungdomar som är oroliga för att någon förälder ska bestämma vem de ska gifta sig med/leva tillsammans med som vuxen, svarar hälften av flickorna respektive 25 procent av pojkarna att de inte får ha vänner av motsatt kön hemma hos sig (Socialstyrelsen 2007).

Normer och ramar för sexualitet, framförallt för unga kvinnor som lever med ett explicit eller implicit oskuldskrav, har lyfts i flera andra nationella såväl som internationella studier (Zaidi, Couture-Carron, Maticka-Tyndale och Arif 2014; Cinthio 2015; Björktomta 2012; Forsberg 2005; Hendrickx, Lodewijckx, Royen och Deneckens 2002; Länsstyrelsen Östergötland

2015). Studier från Kanada visar exempelvis att sannolikheten att inte få umgås med det motsatta könet är större bland ungdomar med utlandsfödda föräldrar som är mycket religiösa i jämförelse med ungdomar vars föräldrar inte är särskilt religiösa (Varghese och Rae Jenkins 2009).

En gemensam nämnare för dessa studier är kopplingen mellan familjens anseende och unga kvinnors rätt att själva bestämma över viktiga frågor i livet, däribland sociala relationer med vänner. Ytterligare en aspekt är hur vänskap uppfattas i olika kontexter. Även om det finns många likheter i hur vänskap beskrivs, dess mening och funktion, finns det samtidigt skillnader. Dock är vänskapens betydelse lika viktig för ungdomars oberoende av deras kulturella bakgrund, visar Gummerums och Kellers studie (2008).

Sammantaget finns det omfattande forskning om ungdomars sociala relationer med vänner som tydliggör att vänskapsförbindelser är av signifikant betydelse för barn och unga (Ihrskog 2006; Nilsson 1995). Sambandet mellan sociala relationer till vänner och psykisk samt psykosomatisk hälsa, ungdomars identitetsskapande, frigörelseprocess och socialisering är exempel på återkommande forskningsteman (Brolin-Låftman och Östberg 2006; Tillfors, Persson, Willén och Burk 2012; Wrangsjö och Winberg Salomonsson 2007). Även förutsättningarna för vänskap har ägnats intresse. Exempelvis beskrivs regler, normer, rumsliga förhållanden och frivillighet som premisser för vänskap (Ahrne och Sundberg 2007; Nilsson 1995). Tidigare studier antar i stor utsträckning att alla tillåts ha vänner. Villkoren för unga som inte tillåts välja vänner fritt belyses i liten utsträckning inom den allmänna ungdomsforskningen. Det förekommer snarare i studier om avgränsade grupper med kopp-

ling till ungdomars utsatthet för familjerelaterat hot och våld (Socialstyrelsen 2007; Ungdomsstyrelsen 2009). Mot bakgrund av tidigare forskning avser föreliggande studie nansera bilden av ungdomars erfarenheter av umgänge med vänner av såväl samma som motsatt kön.

Metod

Denna artikel baseras på en enkätundersökning bland 2356 elever i årskurs nio på 36 grundskolor i Stockholms stad och ingår i ett större forskningsprojekt. Studien har ett externt bortfall på 17 procent. Bortfallet utgörs av elever som på grund av sjukdom eller annan orsak inte var närvarande vid det lektionstillfälle som var avsatt för enkätundersökningen. Det interna bortfallet är genomgående lågt och ingenstans över fyra procent.

- Ungdomarnas erfarenheter av vänskapsrelationer studeras mot den unges kön, födelseland, föräldrars anknytning till arbetsmarknaden samt föräldrars religiositet.

Det primära urvalet av skolor kan beskrivas som ändamålsenligt med intentionen att få en bred socioekonomisk spridning samt att urvalet ska ge goda möjligheter att jämföra erfarenheter bland elever födda i Sverige och elever födda utomlands (Bryman 2012). I det första urvalssteget delades staden in i fem geografiska områden. Därefter delades skolorna in i fem grupper utifrån ett register över elevernas modersmål. Inom varje geografiskt område valdes skolor utifrån de fem grupperna med syfte att fånga elever med skiftande modersmålsbakgrund.³ Samtliga utvalda skolor deltog i studien. I denna studie finns det en överrepresen-

tation av ungdomar med två utlandsfödda föräldrar. Vid enkätgenomförandet hade cirka 30 procent av alla ungdomar i Stockholms kommun två utlandsfödda föräldrar, medan ungefär 40 procent av ungdomarna i den här studien har det. Studiens generaliserbarhet begränsas till att gälla områden med en liknande befolkningssammansättning.

Genomförandet av enkäten har utförts klassvis. Medverkande elever har under ett fristående lektionstillfälle, både skriftligt och muntligt, informerats om att deras medverkan i studien är frivillig och att enkätundersökningen genomförs anonymt. De elever som vid genomförandet av enkätundersökning var fyllda 15 år har personligen lämnat sitt samtycke. I de fall den unge varit yngre än 15 år har samtycke inhämtats från vårdnadshavare och den unge själv.⁴

Enkätformuläret består till stor del av i förväg bestämda fasta svarsalternativ som ger en avgränsad bild av ungdomarnas verklighet. Studien kan endast göra anspråk på att fånga in subjektiva uppfattningar av det som efterfrågas. Ungdomarnas svar kan också influeras av faktorer som är svåra att påverka, exempelvis missförstånd, underrapportering av frågor som upplevs som känsliga, benägenhet att uppge "önskvärda svar", att glömma svara på vissa frågor eller att ungdomen inte kan svaret på frågan.

Data

I denna artikel undersöks socialt umgänge med vänner separat för tjejkompisar och killkompisar. De frågor som ställs till ungdomarna är: "Får du umgås med tjej-/killkompisar på fritiden?", "Får du ha tjej-/killkompisar hemma hos dig?" samt "Får du gå hem till tjej-/killkompisar?" I sambandsanalyser grupperas nämnda frågor ihop till två nya frågor.⁵ Dessa två frågor har

ett fyrgradigt svarsalternativ som spänner över de som svarat att de aldrig får umgås med tjejkompisar respektive killkompisar till de som inte har några sådana begränsningar. Ungdomarnas erfarenheter av vänskapsrelationer studeras mot den unges kön, födelseland, föräldrars anknytning till arbetsmarknaden samt föräldrars religiositet. Variabeln "Födelseland" fokuserar på ungdomarnas samt deras föräldrars födelseland. Ungdomar som själva är födda utomlands med två utlandsfödda föräldrar har delats in i två undergrupper, nämligen ungdomar som flyttat till Sverige när de var mellan 0–9 år respektive 10 år eller äldre. Detta för att kontrollera vistelsetiden i Sverige och dess eventuella samband med ungdomars erfarenheter av vänskapsrelationer. Ungdomar som är födda i Sverige har delats in i tre grupper: ungdomar med två svenskfödda föräldrar⁶ samt ungdomar med en respektive två utlandsfödda föräldrar. Variabeln "Arbetsmarknadsanknytning" kontrollerar huruvida ungdomarnas föräldrar har ett arbete eller inte. I variabeln "Religiositet" har ungdomarna fått ta ställning till hur ofta familjen besöker religiösa församlingslokaler samt hur religiös modern respektive fadern uppfattas av den unge själv.

Analys

Ungdomarnas svar har kodats och bearbetats i statistikprogrammet SPSS. För att få en övergripande bild av materialet redovisas frekvens- och korstabeller. Sambanden har testats med χ^2 -test och Fischers exakta test i de fall då den oberoende variabeln är dikotom. Signifikansnivån (p) visar om skillnaderna som framträder i tabellerna är statistiskt säkra, vilket innebär att skillnaderna inte beror på slumpvis fördelning. Ju lägre signifikansnivån är, desto större är den statistiska säkerheten. För en fördjupad för-

ståelse av studiens frågeställning har även logistiska regressioner utförts. Logistisk regression kan användas för att beskriva relationen mellan flera oberoende variabler och den beroende variabeln. I analyserna har de beroende variablerna dikotomiseras. Det innebär att den fyrgradiga skalan för variablerna "Vänskapsrelationer med tjejkompisar" och "Vänskapsrelationer med killkompisar" ombildats till de som aldrig tillåts träffa vänner (1) och de som inte har en sådan begränsning alls (0). Multipla regressionsanalyser har genomförts separat för könen. Vid analyser av betydelsen av födelseland används gruppen ungdomar som är födda i Sverige och som har båda sina föräldrar födda i Sverige som referenskategori. Ungdomar som uppger att de har två förvärvsarbetande föräldrar används som referenskategori för att mäta samband med föräldrars arbetsmarknadsanknytning. Ungdomar som uppger att deras föräldrar inte är särskilt religiösa används som referenskategori i analyserna av föräldrars religiositet. Resultaten redovisas i form av oddskvoter och signifikansnivåer. Oddskvoterna anger hur troligt det är att en grupp ungdomar uppger att de tillåts respektive inte tillåts att ha vänskapsrelationer i relation till dess förekomst i referenskategorin. Oddset för referenskategorin är satt till 1 och är i tabellerna markerat med "1". Oddskvoten visar hur många gånger oddset förändras av ett skalsteg på den oberoende variabeln. Oddskvoter som är större än 1 innebär att oddset ökar, medan oddskvoter som är mindre än 1 innebär att oddset minskar. I föreliggande studie innebär oddskvoter över 1 att det är mer vanligt förekommande att ungdomen inte tillåts ha vänskapsrelationer. Oddskvoter under 1 betyder att de är mindre vanligt förekommande.

Resultat

Tabell 1 visar att undersökningsgruppens könsfördelning är jämn med något fler pojkar. Inom gruppen ungdomar födda i Sverige har 47 procent svenskfödda föräldrar, 13 procent har en förälder född utomlands, 27 procent har båda sina föräldrar födda utomlands. Övriga 13 procent är själva födda utomlands och har båda sina föräldrar födda utomlands. Bland de utlandsfödda ungdomarna kom majoriteten till Sverige före tioårsåldern. De allra flesta ungdomar har två förvärsarbetande föräldrar och övervägande delen av ungdomarna uppger att deras föräldrar inte är särskilt religiösa.

Kompisar på fritiden, hemma och hemma hos kompisar

De allra flesta ungdomar svarar att de får ha vänskapsrelationer med vänner av *samma* kön. Men det finns en liten grupp flickor (5 %) och pojkar (4 %) som uppger att de inte tillåts umgås med vänner av samma kön (se sammanfattning längst ner i Tabell 2).

När det gäller umgänge med vänner av motsatt kön framkommer ett annat mönster. Nederst i Tabell 3 presenteras en sammanslagning av frågorna som visar att sex procent av flickorna svarar att de *aldrig* får umgås med vänner av motsatt kön på sin fritid, ta hem en vän av motsatt kön eller gå hem till en vän av motsatt kön. Motsvarande resultat bland pojkarna är tre procent. 25 procent av flickorna och tio procent av pojkarna svarar att de har *begränsningar* i umgänget med vänner av motsatt kön.⁷ Sammantaget är det mer än dubbelt så stor andel flickor i jämförelse med pojkar som uppger att de i mer eller mindre utsträckning inte tillåts umgås med vänner av motsatt kön.

Har födelseland någon betydelse?

I Tabell 4 och 5 presenteras resultaten från analyser som förutom kön även inkluderar variabeln födelseland. Analyserna utgår från samma frågeområden som ovan. Resultatet visar att omkring var tionde flicka (12 %) och pojke (11 %) som själva är födda utomlands uppger vissa begränsningar avseende umgänget med vänner av *samma* kön (se sammanfattning längst ner i Tabell 4).

I tabell 5 åskådliggörs andel unga som inte tillåts umgås med vänner av *motsatt* kön uppdelat efter kön och födelseland. Ett övergripande mönster är att den tidigare presenterade skillnaden mellan könen är mer uttalad bland ungdomar med två utlandsfödda föräldrar. Det är främst flickor med utlandsfödda föräldrar som uppger att de inte tillåts umgås med vänner av motsatt kön. Framförallt avser det de frågor som mäter om en flicka kan ta hem eller gå hem till en killkompis. Bland dessa flickor svarar mer än en tredjedel att de inte tillåts att gå hem till en killkompis. Resultatet skiljer sig inte nämnvärt åt om flickan är född i Sverige (34 %) eller född utomlands (36 %). Motsvarande resultat bland pojkar med utlandsfödda föräldrar är sju procent om pojken är född i Sverige respektive 15 procent om pojken är född utomlands.

För att närmare belysa betydelsen av kön redovisas resultatet inom gruppen flickor respektive inom gruppen pojkar närmare. Skillnaderna inom gruppen flickor är stora och betydligt större än den inom gruppen pojkar (se sammanfattningen längst ned i Tabell 5). Bland utlandsfödda flickor uppger 17 % att de *aldrig* tillåts umgås med killkompisar, varken på fritiden, hemma hos sig själv eller hemma hos en killkompis. Hälften uppger även att de *har begränsningar* avseende umgänget med killkompisar. Bland flickor som är födda i Sverige uppger

10 % med *två* utlandsfödda föräldrar att de *aldrig* tillåts umgås med en killkompis och 49 % uppger att de *har begränsningar*. Bland flickor som har *en* utlandsfödd förälder uppger 22 % *begränsning* i umgänget med killkompisar. Bland flickorna med svenskfödda föräldrar uppger fem procent detsamma. Andelen som *aldrig* tillåts umgås med killkompisar är mindre än en procent bland sistnämnda flickor.

- Dock finns det ett mönster som visar att vistelsetiden i Sverige har ett tydligt positivt samband med främst flickors möjligheter att umgås med vänner av motsatt kön.

Andelen pojkar som *aldrig* tillåts umgås med tjejkompisar oberoende av födelseland överstiger inte åtta procent (se sammanfattningen längst ned i Tabell 5). Dock svarar nästan en tredjedel bland de utlandsfödda pojkarna (31 %) att de *har begränsningar* avseende umgänget med tjejkompisar. Bland pojkar som är födda i Sverige uppger en femtedel med *två* föräldrar födda utomlands detsamma. En mindre andel pojkar, tre procent, som har svenskfödda föräldrar uppger inskränkningar i umgänget med tjejkompisar jämfört med sex procent av pojkarna med *en* utlandsfödd förälder.

Vilka tillåts umgås med vänner av motsatt kön?

Bland flickor födda utomlands svarar endast 33 procent att de ofta eller alltid tillåts umgås med killkompisar. Bland flickor som är födda i Sverige och som har *två* utlandsfödda föräldrar svarar 41 % detsamma. Bland flickor med *en* utlandsfödd förälder är motsvarande andel 77 % och bland flickor med *två* svenskfödda föräldrar 95 % (se sammanfattning längst ned i Tabell

5). Bland de utlandsfödda pojkarna uppger 61 % att de tillåts umgås med tjejkompisar. Bland pojkar som är födda i Sverige och som har *två* utlandsfödda föräldrar är motsvarande resultat 76 %.

Resultaten visar tydliga könsskillnader mellan ungdomar födda utomlands där flickor i mycket större utsträckning än pojkar omfattas av restriktioner avseende vänskapsrelationer med motsatt kön. Resultaten åskådliggör även stora skillnader inom gruppen flickor när hänsyn tas till födelseland. Motsvarande skillnader finns även inom gruppen pojkar men är inte lika stora som den mellan flickor.

Andra möjliga faktorer som har betydelse för flickors respektive pojkars svar

Som visats ovan är det främst flickor med utlandsfödda föräldrar som inte tillåts umgås med vänner av motsatt kön. Men även pojkar med utlandsfödda föräldrar omfattas av dessa restriktioner. När variabeln födelseland kontrolleras mot föräldrarnas arbetsmarknadsanknytning och religiositet i de multivariata analyserna framträder delvis en ny bild som skiljer sig mellan flickor respektive pojkar. Bland flickor kvarstår ett tydligt samband mellan födelseland och flickors erfarenheter av restriktioner i umgänget med vänner av motsatt kön. Regressionsanalyserna visar dessutom att vistelsetiden i Sverige har betydelse för flickor. Flickor som bott kortast tid i Sverige, det vill säga flickor som var fyllda tio år när de flyttade till Sverige, svarar i störst utsträckning att de inte tillåts umgås med killkompisar (se Tabell 6).

Föräldrars arbetsmarknadsanknytning respektive föräldrars religiositet har också betydelse för flickors erfarenheter av umgänge med vänner av motsatt kön. Sannolikheten för att omfattas av restriktioner i umgänget med killkompisar är större för

en flicka med föräldrar som inte har anknytning till arbetsmarknaden i jämförelse med en flicka med föräldrar som har ett arbete. Oddset för att en flicka inte ska tillåtas umgås med killkompisar är mer än sex gånger större bland flickor vars båda föräldrar inte arbetar i jämförelse med flickor vars föräldrar har en arbetsmarknadsanknytning. Likaså är oddset för att en flicka från en *mycket* religiös familj respektive *ganska* religiös familj ska omfattas av restriktioner i umgänget med killkompisar mer än tio respektive sex gånger större, i nämnd ordning, i jämförelse med en flicka som uppger att hennes familj *inte* är särskilt religiös.

När fokuset riktas mot pojkars svar tonas den tidigare skillnaden mellan pojkar med svenskfödda föräldrar och utlandsfödda föräldrar ner i de multivariata regressionsanalyserna när det kontrolleras mot övriga bakgrundsvariabler. Resultatet är endast signifikant bland pojkar födda utomlands som flyttat till Sverige *före* tioårsålder. Oddset bland nämnda pojkar att omfattas av restriktioner i umgänget med tjejkompisar är närmare sex gånger större i jämförelse med pojkar med svenskfödda föräldrar. Pojkars erfarenheter visar inte signifikanta samband med föräldrars arbetsmarknadsanknytning. Däremot finns ett samband med föräldrars religiositet. Oddset för att en pojke från en *mycket* religiös familj ska omfattas av restriktioner i umgänget med tjejkompisar är mer än fem gånger större än en pojke vars familj *inte* är särskilt religiös. Resultatet bland pojkar är inte signifikant i relation till pojkar med *ganska* religiösa föräldrar.

Diskussion

Majoriteten av ungdomarna, såväl flickor som pojkar, får ha vänskapsrelationer med vänner av *samma* kön. Men resultatet i

denna studie visar även att det finns en begränsad grupp unga som har inskränkningar i sina vänskapsrelationer oberoende av vännens kön. Det är främst unga som själva är födda utomlands och som har två utlandsfödda föräldrar. En möjlig förklaring kan vara att dessa familjer bott kort tid i Sverige och inte hunnit etablera ett socialt nätverk och/eller känner rädsla och oro för att låta sina barn umgås med andra utanför familjen efter skoltid. Men det kan även vara så att vänskap i vissa kontexter inryms inom släktrelationer. Emellertid beskrivs essensen i vänskap i tidigare forskning som en självvald ömsesidig relation som skiljer sig från släktrelationer (Krappmann 1996). Då vänners betydelse för ungas utveckling och välmående lyfts i flertalet studier är det viktigt att inom forskningen lyfta frågan om unga som inte tillåts ha vänner samt vilka eventuella konsekvenser det medför för den enskildes hälsa och utveckling.

Majoriteten av de som inte tillåts umgås med vänner av *motsatt* kön är ungdomar med utlandsfödda föräldrar. Särskilt gäller detta flickor. Dock finns det ett mönster som visar att vistelsetiden i Sverige har ett tydligt positivt samband med främst flickors möjligheter att umgås med vänner av motsatt kön. Detta tyder på att familjers värderingar påverkas av hur lång tid familjen bott i Sverige. Familjer som bott längre tid i Sverige kan således ha haft större möjligheter att anamma för dem nya normer kring könsblandad vänskap när det avser döttrars umgänge med killkompisar. Bland pojkarna framträder liknande mönster men resultatet är inte statistiskt signifikant på samma sätt som det är för flickorna. En förklaring kan vara att pojkar generellt sett är mer fria att umgås med vänner av motsatt kön oberoende av hur länge familjen bott i Sverige.

Resultatet visar utöver vistelsetiden i Sverige även ett positivt samband med

föräldrars arbetsmarknadsanknytning. I synnerhet avser detta flickors utrymme att välja vänner fritt. Det visar att familjens anknytning till det nya hemlandet spelar en signifikant roll för ungas möjligheter till könsblandade vänskapsrelationer. Resultatet ramar in ungas möjligheter till självvalda vänskapsrelationer i ett större perspektiv. Exempelvis bör resultatet förstås i relation till ungdomars chanser att skapa nätverk utanför familj och släkt som kan forma en plattform i det nya hemlandet och understödja ungas integrationsmöjligheter.

Ett annat intressant resultat är sambandet med föräldrars religiositet. Både flickor och pojkar med religiösa föräldrar uppger i signifikant större utsträckning att de inte tillåts umgås med vänner av motsatt kön. Inom kontexter där familjens heder värderas högt socialiseras främst döttrar till att upprätthålla familjens religiösa och kulturella integritet (Dwyer 2000). Ghadimis (2007) studie visar att flickor med utlandsfödda föräldrar är den grupp som i störst utsträckning förväntas vara oskuld när de gifter sig. Detta kan bidra till att unga kvinnors vänskapliga umgänge med unga män inskränks som ett sätt att tillförsäkra fränvaro av föräktenskapliga relationer mellan könen (se även Da Costa 2008). En annan förklaring kan vara att vissa familjer vill att ungdomar ska vänta med att umgås med vänner av motsatt kön tills de blir äldre (Sharabany, Eshel och Hakim 2008). Rimligtvis skulle skillnaderna mellan unga med och utan föräldrar födda i Sverige minska om studien genomförts bland äldre ungdomar.

I denna artikel ställs frågor som mäter huruvida den unge tillåts ha vänner på fritiden separat för killkompisar respektive tjej-kompisar. Nämda frågor är mer allmänna eller obestämda i sin karaktär då det är upp till ungdomen att definiera fritid. Ju

mer allmän en fråga är desto svårare blir det att mäta nyanser. Därför kontrolleras ungdomars svar med mer konkreta eller precisa frågor som mäter om den unge tillåts umgås med vänner hemma eller gå hem till vänner. Dessa frågor ger troligtvis en mer nyanserad bild av ungdomars erfarenheter av att umgås med vänner. Frågorna omfattar även umgängets rumsliga dimension. Resultatet är intressant då det åskådliggör att en större andel flickor än pojkar med utlandsfödda föräldrar *inte* tillåts ta med vänner hem eller gå hem till vänner i jämförelse med frågan som mäter umgänge med vänner av motsatt kön på fritiden. Diskrepansen mellan dessa olika frågor är störst bland utlandsfödda flickor. Att inte tillåtas gå hem till eller bjuda hem en vän av motsatt kön kan ha betydelse i både flickors och pojkars vänskapsrelationer med det motsatta könet. Det kan jämföras med Ahrne och Sundbergs (2007) studie som menar att vänskapsrelationer består av en process som behöver en substans för att kunna utvecklas och bevaras. Substansen beskrivs som ett slags rumsligt förhållande som förenar människor, exempelvis att man träffas i en bostad (ibid.). I sammanhanget är det viktigt att lyfta att ungdomar alltmer använder mobiltelefoner och internet i sin kommunikation med varandra. Detta skapar nya sätt att kommunicera och "träffas". Forskning visar dock att ungdomars personliga kontakter inte minskar i och med högre användning av ny teknik. Snarare stödjer och underlättar tekniken en personlig och rumslig kontakt med vänner, än att den ersätter den (Thulin och Vilhelmsen 2008; Zhao 2006). Med bakgrund i detta kan de rumsliga villkoren för vänskap betraktas som betydelsefulla för ungdomar.

Då de flesta ungdomar i undersökningen är fria att umgås med vänner av motsatt kön kan det upplevas som stigmatiserande

för den enskilde ungdomen som inte tillåts göra det. Det kan även påverka den enskilde ungdomens upplevelser av samhörighet och delaktighet med majoriteten av ungdomar som inte har sådana restriktioner. Exempelvis kan det bli svårare att upprätthålla nämnda relationer efter skoltid och på helger. Det kan även försvåra en flickas respektive en pojkes deltagande i könsblandade vänskapsgrupper i andra kontexter. Det är också rimligt att anta att betydelsen av vänskap ändras bland ungdomar som inte tillåts umgås med vänner av motsatt kön.

En relevant fråga är om och på vilket sätt kyskhetsnormer bidrar till att vänskapsrelationer med det motsatta könet sexualiseras. Innebär detta att potentiella kontakter med det motsatta könet, exempelvis inom skolans kontext eller arbetslivet försvåras? Om så är fallet är det viktigt att i ett vidare perspektiv närmare studera eventuella konsekvenser för ungas integrationsmöjligheter i samhällen där könsintegration är norm.

Det finns även med stor sannolikhet en grupp unga som går emot föräldrars restriktioner och umgås med vänner av motsatt kön. På vilket sätt påverkas dessa ungdomar av att leva i två skilda värdesystem? Denna studie kan inte uttala sig om ungdomars upplevelser av detta. Men frågan är viktig, inte minst för att dessa ungdomar lever i ett sammanhang där könsintegration i samhället är mer regel än undantag.

Det behövs mer kunskap om olika ungdomsgruppers vardagsvillkor. Att det finns ungdomar som inte tillåts ha vänner bör bli ett ämne för vidare undersökning inom ungdomsstudier. Det är viktigt att nya mönster, likt de som framkommer i denna artikel, tas upp i forskningen. Hitintills har sambandet mellan föräldrastyrning och ungas vänskapsrelationer främst fokuserat

på föräldrars strävan att skydda sina barn från olämpliga vänner. Föräldrastyrning bör sättas i ett nytt sammanhang genom att hänsyn tas till andra bakomliggande faktorer som kan tänkas ha samband med föräldrars önskan om att kontrollera ungdomars vänskapsrelationer. Exempelvis behövs det mer kunskap kring om det föreligger ett samband mellan bristande jämställdhet och strikta könsnormer inom familjer som inte tillåter vänskap mellan könen. Men det framgår även att föräldrar behöver tid för att hitta sin föräldraroll i ett nytt land med nya normer kring ungas relationer med vänner.

Framtida studier bör även analysera föräldrastyrning i förhållande till ett tydligt barnperspektiv där barn och ungas rätt och möjligheter att ta egna beslut inkluderas. Konsekvenserna för den unge som inte tillåts göra som de flesta andra jämnåriga bör också inkluderas i framtida studier. Ett övergripande mål i svensk ungdomspolitik är att alla unga ska ha verklig tillgång till inflytande såväl i den personliga sfären som i samhället i stort (Regeringens skrivelse 2009). Rimligtvis inkluderar detta ett visst mått av frihet för en 15-årig flicka eller pojke att kunna göra egna val. Ett exempel på ett sådant val bör vara att få ha vänner oberoende av vännens kön.

Såväl resultaten i föreliggande studie som den tidigare forskningen visar på betydelsen av de materiella och mentala förutsättningarna för att unga ska kunna utveckla vänskapsrelationer. Unga vars förutsättningar att etablera vänskapsrelationer är villkorade kan enligt Nussbaums modell hindras i att utveckla och använda sina mänskliga förmågor (Nussbaum 2002). Unga behöver rätt förutsättningar för att kunna etablera och upprätthålla vänskapsband. En sådan förutsättning kan och bör vara att få möjlighet att spendera tid med

vänner på fritiden, bjuda hem vänner eller gå hem till vänner. Att få möjlighet att etablera relationer och känna samhörighet med vänner, oberoende av vännens kön,

kan därför betraktas som en viktig del av barns möjligheter att utveckla sina sociala och mänskliga förmågor.

Noter

¹ FN:s konvention om barnets rättigheter, artiklarna 16 och 31.

² Med utländsk bakgrund avses att den unge är utrikesfödd eller är född i Sverige med två utrikesfödda föräldrar.

³ Urvalsprocessen föranledde en viss överrepresentation av elever med utlandsfödda föräldrar. Detta på grund av att alla elever med utlandsfödda föräldrar inte väljer modersmålsundervisning och förekommer således inte i de register över modersmål som används i urvalet.

⁴ Detta avser 23 ungdomar som vid tidpunkten för enkätgenomförandet var 14 år.

⁵ De nya frågorna benämns för "Vänskapsrelationer med tjejkompisar" respektive "Vänskapsrelationer med killkompisar".

⁶ Ungdomar födda utomlands respektive adopterade med två svenskfödda föräldrar ingår i gruppen ungdomar födda i Sverige med två svenskfödda föräldrar.

⁷ De allra flesta unga som i analyserna grupperas under kategorin – *har begränsningar* – svarar att *de aldrig* eller *ibland* inte tillåts umgås med vänner av motsatt kön i samtliga tre frågor som presenteras i Tabell 3.

Litteratur

- Ahrne, G. och Sundberg, M. 2007. Hur är vänskap möjlig? I: M. Carleheden, R. Lidskog och C. Roman, red. *Social interaktion – förutsättningar och normer*. Malmö: Liber.
- Andersson, B-E. 2001. Ett utvecklingspsykologiskt perspektiv. I: B-E. Andersson, red. *Ungdomarna, skolan och livet*. Stockholm: HLS Förlag.
- Barnombudsmannen. 2004. Älskar, älskar inte: Om barns och ungas nära relationer. Barnombudsmannens årsrapport 2004.
- Björktomta, S-B. 2012. *Om patriarkat, motstånd och uppbrott: tjejers rörelser i sociala rum*. Diss. Göteborgs universitet, Institutionen för socialt arbete. Malmö: Égalité.
- Bliding, M. 2004. *Inneslutandets och uteslutandets praktik: en studie av barns relationsarbete i skolan*. Diss. Göteborgs universitet. Göteborg: Univ.
- Brolin-Låftman, S. och Östberg, V. 2006. The pros and cons of social relations: An analysis of adolescents' health complaints. *Social Science & Medicine* 63: 611–623.
- Bryman, A. 2012. *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press.
- Cinthio, H. 2015. You go home and tell that to my dad! Conflicting claims and understandings on hymen and virginity. *Sexuality & Culture* 19: 172–189.
- Da Costa, D. 2008. "Spoiled sons" and "sincere daughters": schooling, security, and empowerment in rural West Bengal, India. *Signs* 33: 283–308.
- Danielson, M. 2003. *Svenska skolbarns hälsovanor 2001/02: Grundrapport*. Statens Folkhälsoinstitut.
- Danielson, M. 2006. *Svenska skolbarns hälsovanor 2005/06: Grundrapport*. Statens Folkhälsoinstitut.
- Dwyer, C. 2000. Negotiating diasporic identities among British South Asian muslim women. *Women's Studies International Forum* 23: 475–486.

- Ekman, T., Wohlgemuth, D., Ström S., och Zander, S. 2013. *Attityd 2013: Ungdomsstyrelsens attityd- och värderingsstudie. Ungdomsstyrelsens skrifter 2013:3*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Erling, A. och Hwang, P. 2001. *Ungdomspsykologi. Utveckling och livsvillkor*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Erwin, P. 1998. *Friendship in Childhood and Adolescence*. London: Routledge.
- Fletcher, A.C. Steinberg, L. och Williams-Wheeler, M. 2004. Parental influences on adolescent problem behavior: Revisiting Stattin and Kerr. *Child Development* 75: 781–796.
- Folkhälsomyndigheten. 2014. *Skolbarns hälsovanor i Sverige 2013/14: Grundrapport*. Stockholm. Folkhälsomyndigheten.
- Forsberg, M. 2005. *Brunetter och blondiner: om ungdom och sexualitet i det mångkulturella Sverige*. Diss. Göteborgs universitet, Institutionen för socialt arbete. Göteborg: Univ.
- Ghadimi, M. 2007. Om kravet på oskuld: en studie av flickors respektive pojkars föreställningar. *Soci-alvetenskaplig tidskrift*. 14: 20–46.
- Goldinger, B. och Magnusson, G. 1988. *Fem år av ditt liv*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Gummerum, M. och Keller, M. 2008. Affection, virtue, pleasure, and profit: Developing an understanding of friendship closeness and intimacy in western and Asian societies. *International Journal of Behavioral Development* 32: 218–231.
- Hand, S. L. och Furman, W. 2009. Rewards and costs in adolescent other-sexfriendships: comparisons to same-sex friendships and romantic relationships. *Social Development* 18: 270–287.
- Hendrickx, K. Van Lodewijckx, E. Royen, P. och Denekens, J. 2002. Sexual behaviour of second generation Moroccan immigrants balancing between traditional attitudes and safe sex. *Patient Education and Counseling* 47: 89–94.
- Högdin, S. 2007. *Utbildning på [o]llika villkor – om kön och etnisk bakgrund i grundskolan*. Diss. Institutionen för socialt arbete. Stockholm: Univ.
- Ihrskog, M. 2006. *Kompisar och kamrater*. Diss. Växjö universitet. Växjö: Univ.
- Kerr, M. och Stattin, H. 2000. What parents know, how they know it, and several forms of adolescent adjustment: Further evidence for a reinterpretation of monitoring. *Developmental Psychology* 36: 366–380.
- Kerr, M. Stattin, H. och Burk, W. J. 2010. A reinterpretation of parental monitoring in longitudinal perspective. *Journal of Research on Adolescence* 20: 39–64.
- Krappmann, L. 1996. On the cultural diversity of a human relationship. I: M.W. Bukowski, A.F. Newcomb och W.W. Hartup, red. *The Company They Keep – Friendship in Childhood and Adolescence*. Cambridge University Press.
- Länsstyrelsen Östergötland. 2015. *Den förstärkte informationsinsatsen till unga när det gäller tvångsaktenskap och barnäktenskap. 2015:7*. Linköping: Länsstyrelsen Östergötland.
- Mounts, N. S. 2004. Adolescents' perceptions of parental management of peer relationships in an ethnically diverse sample. *Journal of Adolescent Research* 19: 446–467.
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). 2015. *Fokus 15. Ungas sexuella och reproduktiva rättigheter: En tematisk kartläggning*. Stockholm, MUCF.
- Nilsson, B. 1995. *Nära relationer*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Nilsson, P. 1998. *Fritid i skilda världar: En undersökning om ungdomar och fritid i ett nationellt och kontextuellt perspektiv. Ungdomsstyrelsens utredningar, 1400-1705;11*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Nussbaum, M.C. 2002. *Kvinnors liv och social rättvisa: ett försvar för universella värden*. Göteborg: Daidalos.
- Pfaff, N. 2010. Gender segregation in pre-adolescent peer groups as a matter of class: Results from two German studies. *Childhood* 17(1): 43–60.

- Ranganathan, C. och Montemayor, R. 2014. Parental efficacy, parental monitoring efficacy, and monitoring among Asian-Indian parents of adolescents living in Chennai, India. *Journal of Adolescence* 37: 1363–1372.
- Regeringens skrivelse. 2009. *En strategi för ungdomspolitiken. Skr. 2009/10:53.*
- Roos, H-E. 1995. Den fria tiden som kunskapsfält i det senmoderna samhället. I: L. Berggren och U. Olofsson, red. *Fritid på tvären*. Stockholm: Fritidsforums Förlag.
- Rubin, L. 1987. *Bara vänner: vad vänskapen betyder i våra liv*. Stockholm: Natur och kultur.
- Schlytter, A. Högdin, S. och Rexvid, D. 2009. Rätten att själv få välja vem man ska gifta sig med – kartläggning bland unga i årskurs 9 i Stockholms stad. I: L. Modée, red. *Gift mot sin vilja. Ungdomsstyrelsens skrifter 2008:9*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Sharabany, R. Eshel, Y. och Hakim, C. 2008. Boyfriend, girlfriend in a traditional society: Parenting styles and development of intimate friendships among Arabs in school. *International Journal of Behavioral Development* 32: 66–75.
- Socialstyrelsen. 2007. *Frihet och ansvar. En undersökning om gymnasieungdomars upplevda frihet att själva bestämma över sina liv. Allmänna tendenser med fördjupad analys kring utsatthet för kränkande behandling, hot och/eller våld, särskilt hedersrelaterat våld från nära anhöriga*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Spencer, L. och Pahl, R. 2006. *Rethinking Friendship: Hidden Solidarities Today*. Princeton & Oxford: Princeton University Press.
- Statens Folkhälsoinstitut. 2011. *Svenska skolbarns hälsovanor 2009/10: Grundrapport*. Östersund: Statens Folkhälsoinstitut.
- Statistiska centralbyrån (SCB). 2017. <http://www.statistikdatabasen.scb.se/sq/65702>
- Stattin, H. och Kerr, M. 2000. Parental monitoring: A reinterpretation. *Child development* 71: 1072–1085.
- Thulin, E. och Vilhelmson, B. 2008. Mobile phones: Transforming the everyday social communication practice of urban youth. I: R. Ling och W.S. Campbell, red. *The Reconstruction of Space and Time: Mobile Communication Practices*. New Brunswick and London: Transaction Publishers.
- Tillfors, M. Persson, S. Willén, M. och Burk, W.J. 2012. Prospective links between social anxiety and adolescent peer relations. *Journal of Adolescence* 35: 1255–1263.
- Tuval-Mashiach, R. Walsh, S. Harel, S. och Shulman, S. 2008. Romantic fantasies, crossgender friendships, and romantic experiences in adolescence. *Journal of Adolescent Research* 23: 471–487.
- Ungdomsstyrelsen. 2007a. *Unga med attityd: Ungdomsstyrelsens attityd- och värderingsstudie. Ungdomsstyrelsens skrifter 2007:11*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Ungdomsstyrelsen 2007b. *Ungdomar, fritid och hälsa: En forskningsöversikt om fritidens skydds- och riskfaktorer. Ungdomsstyrelsens skrifter 2007:13*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Ungdomsstyrelsen 2009. *Gift mot sin vilja*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Varghese, A. och Jenkins, R. S. 2009. Parental overprotection, cultural value conflict, and psychological adaption among Asian Indian women in America. *Sex Roles* 61: 235–251.
- Walseth, K. 2016. Sport with Muslim organization in Norway: Ethnic segregated activities as arena for integration. *Leisure Studies* 35:78–99.
- Wrangsjö, B. och Winberg Salomonsson, M. 2007. *Tonårstid*. Stockholm: Natur och kultur.
- Zaidi, U. A. Couture-Carron, A. Maticka-Tyndale, E. och Arif, M. 2014. Ethnic Identity, religion and gender: An exploration of intersecting identities creating diverse perceptions and experiences with intimate cross-gender relationships amongst South Asian youth in Canada. *Canadian Ethnic Studies* 46: 27–54.

Zhao, S. 2006. Do internet users have more social tie? A call for differentiated analyses of internet use. *Journal of Computer-Mediated Communication* 11: 844–62.

Mariet Ghadimi är socionom och doktorand på Institutionen för socialt arbete på Stockholm universitet där hon undervisar i ämnet hedersrelaterat våld och förtryck. Mariet Ghadimi är även verksamhetschef på TRIS – tjejs rätt i samhället där hon bland annat arbetar med frågor om tvångsäktenskap och barnäktenskap bland unga med intellektuell funktionsnedsättning. TRIS är en ideell organisation som arbetar mot hedersrelaterat våld och förtryck i Sverige. Publikationer: Ghadimi, M. och Gunnarsson, S. (2019) *UNG 018 – En kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga i Uppsala*. TRIS – tjejs rätt i samhället; Schlytter, A., Högdin, S., Ghadimi, M., Backlund, Å. och Rexvid, D. (2009). *Oskuld och heder : En undersökning av flickor och pojkar som lever under hedersrelaterad kontroll i Stockholm stad – omfattning och karaktär*. Stockholm stad; Ghadimi, M. (2007). Om kravet på oskuld: en studie av flickors respektive pojkars föreställningar. *Socialvetenskaplig Tidskrift*.

Mariet Ghadimi, Institutionen för socialt arbete, Stockholm universitet, Sveavägen 160, SE-113 46 Stockholm, Sverige. Email: mariet.ghadimi@socarb.su.se; mariet.ghadimi@tris.se

Tabell 1. Undersökningsgrupper. Antal och andel (%). N= 2356

	Antal	Andel %
Kön (n=2344)		
Flickor	1159	49
Pojkar	1185	51
Födelseled (n=2344)		
Svenskfödda föräldrar	1110	47
En utlandsfödd förälder	309	13
Två utlandsfödda föräldrar	627	27
Två utlandsfödda föräldrar, barnet född utomlands	299	13
Ålder vid ankomst till Sverige (n=285)		
Innan tio års ålder (0–9 år)	182	64
Efter tio års ålder (10– år)	103	36
Föräldrars arbetsmarknadsanknytning (n=2229)		
Två föräldrar arbetar	1627	73
En förälder arbetar	503	23
Ingen förälder arbetar	99	4
Föräldrars religiositet (n=2344)		
Inte särskilt religiösa	1490	63
Ganska religiösa	507	22
Mycket religiösa	347	15

Tabell 2. Frågor om ungdomars erfarenheter av vänner med <i>samma</i> kön. Andel (%) efter kön. N=2356.			
<i>Vilka får du umgås med för dina föräldrar på fritiden?</i>			
	FLICKOR	POJKAR	p ¹
Får du umgås med kompisar av samma kön på fritiden? Fickor n=1154 Pojkar n=1156			***
- Nej, aldrig	1	2	
- Ibland	1	2	
- Ofta	4	4	
- Alltid	94	92	
Får du ha kompisar av samma kön hemma hos dig? Fickor n=1151 Pojkar n=1160			
- Nej, aldrig	1	2	
- Ibland	2	2	
- Ofta	5	6	
- Alltid	92	90	
Får du gå hem till kompisar av samma kön? Fickor n=1152 Pojkar n=1159			
- Nej, aldrig	1	2	
- Ibland	2	2	
- Ofta	6	5	
- Alltid	91	91	
Sammanfattning av ungdomars erfarenheter. Fickor n=1149 Pojkar n=1148			
Tillåts aldrig umgås ²	0	1	
Har begränsningar ³	5	4	
Tillåts umgås ⁴	95	96	
¹ Könsskillnaderna har testats med χ^2 -test. *** p <0,001, ** p <0,01, * p <0,05. ² Total andel som svarat <i>Nej, aldrig</i> på samtliga tre frågor. ³ Total andel som svarat <i>Nej, aldrig</i> eller <i>Ibland</i> på minst en fråga eller fler. ⁴ Total andel som svarat <i>Alltid</i> eller <i>Ofta</i> på samtliga tre frågor.			

Tabell 3. Frågor om ungdomars erfarenheter av vänner med <i>motsatt</i> kön. Andel (%) efter kön. N=2356.			
Vilka får du umgås med för dina föräldrar på fritiden?			
	FLICKOR	POJKAR	p ¹
Får du umgås med kompisar av motsatt kön på fritiden? Fickor n=1147 Pojkar n=1161			***
- Nej, aldrig	6	4	
- Ibland	8	2	
- Ofta	9	6	
- Alltid	77	88	
Får du ha kompisar av motsatt kön hemma hos dig? Fickor n=1141 Pojkar n=1151			
- Nej, aldrig	15	6	
- Ibland	13	6	
- Ofta	10	8	
- Alltid	62	80	
Får du gå hem till kompisar av motsatt kön? Fickor n=1136 Pojkar n=1147			
- Nej, aldrig	16	4	
- Ibland	11	5	
- Ofta	10	8	
- Alltid	63	83	
Sammanfattning av ungdomars erfarenheter. Fickor n=1129 Pojkar n=1141			
Tillåts aldrig umgås ²	6	3	
Har begränsningar ³	25	10	
Tillåts umgås ⁴	69	87	
¹ Könsskillnaderna har testats med χ^2 -test. *** p <0,001, ** p <0,01, * p <0,05. ² Total andel som svarat <i>Nej, aldrig</i> på samtliga tre frågor. ³ Total andel som svarat <i>Nej, aldrig</i> eller <i>Ibland</i> på minst en fråga eller fler. ⁴ Total andel som svarat <i>Alltid</i> eller <i>Ofta</i> på samtliga tre frågor.			

Tabell 4. Ungdomars erfarenheter av umgänge med vänner av *samma* kön. Andel (%) efter kön och födelseland. N=2356.

	FLICKOR					POJKAR				
	Född i Sverige			Född utom-lands		Född i Sverige			Född Utom-lands	
	Föräldrar födda i Sverige	En ut-lands-född förälder	Två ut-lands-födda föräldrar	Två ut-lands-födda föräldrar	p ¹	Föräldrar födda i Sverige	En ut-lands-född förälder	Två ut-lands-födda föräldrar	Två ut-lands-födda föräldrar	p ¹
Får du umgås med kompisar av samma kön på fritiden? Flickor n=1152 Pojkar n=1149					***					***
- Nej, aldrig	0	1	0	2		1	3	2	3	
- Ibland	0	0	2	5		1	0	2	6	
- Ofta	1	3	7	7		2	4	6	10	
- Alltid	99	96	91	86		96	93	90	81	
Får du ha kompisar av samma kön hemma hos dig? Flickor n=1149 Pojkar n=1153					***					***
- Nej, aldrig	0	1	0	4		2	3	2	4	
- Ibland	1	3	3	4		0	1	4	4	
- Ofta	5	2	7	6		3	7	8	11	
- Alltid	94	94	90	86		95	89	86	81	
Får du gå hem till kompisar av samma kön? Flickor n=1150 Pojkar n=1152					***					***
- Nej, aldrig	0	1	0	3		1	2	2	3	
- Ibland	0	1	4	6		1	2	4	6	
- Ofta	3	4	9	16		3	7	6	12	
- Alltid	97	96	87	75		95	89	88	79	
Sammanfattning av ungdomars erfarenheter Flickor n=1147 Pojkar n=1141					***					***
Tillåts aldrig ²	0	1	0	1		1	2	2	2	
Har begränsningar ³	1	3	5	12		2	4	5	11	
Tillåts umgås ⁴	99	96	95	87		97	94	93	87	

¹Skilnaderna har testats med χ^2 -test. *** p < 0,001, ** p < 0,01, * p < 0,05. ²Total andel som svarat *Nej, aldrig* på samtliga tre frågor. ³Total andel som svarat *Nej, aldrig* eller *Ibland* på minst en fråga eller fler. ⁴Total andel som svarat *Alltid* eller *Ofta* på samtliga tre frågor.

Tabell 5. Ungdomars erfarenheter av umgänge med vänner av <i>motsatt</i> kön. Andel (%) efter kön och födelse land. N=2356.										
	FLICKOR					POJKAR				
	Född i Sverige				Född utom-lands		Född i Sverige			
	Föräldrar födda i Sverige	En utlands-född förälder	Två utlands-födda föräldrar	Två utlands-födda föräldrar	p ¹	Föräldrar födda i Sverige	En utlands-född förälder	Två utlands-födda föräldrar	Två utlands-födda föräldrar	p ¹
Får du umgås med kompisar av motsatt kön på fritiden?										
Flickor n=1145 Pojkar n=1154					***					***
- Nej, aldrig	1	1	10	18		2	4	5	10	
- Ibland	1	7	14	18		0	1	3	8	
- Ofta	3	7	17	15		3	8	8	10	
- Alltid	95	85	59	49		95	87	83	72	
Får du ha kompisar av motsatt kön hemma hos dig?										
Flickor n=1139 Pojkar n=1144					***					***
- Nej, aldrig	1	5	30	37		1	4	11	18	
- Ibland	3	12	26	20		2	4	12	19	
- Ofta	9	8	11	11		4	11	13	11	
- Alltid	87	75	33	32		93	81	64	52	
Får du gå hem till kompisar av motsatt kön?										
Flickor n=1145 Pojkar n=1154					***					***
- Nej, aldrig	1	9	34	36		1	3	7	15	
- Ibland	3	11	17	24		1	4	8	13	
- Ofta	6	12	13	13		4	10	14	9	
- Alltid	90	68	36	27		94	83	71	63	
Sammanfattning av ungdomars erfarenheter										
Flickor n=1128 Pojkar n=1134					***					***
Tillåts aldrig ² Har begränsningar ³ Tillåts umgås ⁴	0	1	10	17		1	2	4	8	
Tillåts aldrig ² Har begränsningar ³ Tillåts umgås ⁴	5	22	49	50		3	6	20	31	
Tillåts aldrig ² Har begränsningar ³ Tillåts umgås ⁴	95	77	41	33		96	92	76	61	

¹ Skillnaderna har testats med χ^2 -test. *** p <0,001, ** p <0,01, * p <0,05. ² Total andel som svarat *Nej, aldrig* på samtliga tre frågor. ³ Total andel som svarat *Nej, aldrig* eller *Ibland* på minst en fråga eller fler. ⁴ Total andel som svarat *Alltid* eller *Ofta* på samtliga tre frågor.

Tabell 6. Multivariat logistiske regressionsanalyser av ungdomar som tillåts respektive inte tillåts ha venner av motsatt kön. Oddskvoter (Exp (B)) och signifikansnivå (p). Flickor: n=874. Pojkar: n=985.

	Flickor		Pojkar	
	Exp (B)	p.	Exp (B)	p.
Födelseland				
<i>Sverige (1)</i>				
Sve. en utlandsfödd förälder	3.52	*	1.39	n.s
Sve. två utlandsfödda föräldrar	13.63	***	1.83	n.s
Född utomlands, 0–9 år	15.64	***	5.88	**
Född utomlands, 10– år-	21.35	***	1.69	n.s
Föräldrars anknytning till arbetsmarknaden				
<i>Två föräldrar arbetar (1)</i>				
En förälder arbetar	1.58	n.s	1.93	n.s
Ingen förälder arbetar	6.47	***	2.03	n.s
Föräldrars religiositet				
<i>Inte särskilt religiösa (1)</i>				
Ganska religiösa	6.17	***	1.69	n.s
Mycket religiösa	10.36	***	5.32	***
R2	.526		.172	
*** p< 0.001, ** p< 0.01, * p< 0.05, n.s=ej signifikant				

Fagfelleverdert artikkel.

Utgiver: Norsk senter for barneforskning ved Institutt for pedagogikk og livslang læring, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU.

Dette er en artikkel med åpen tilgang (open access). Alle artikler i *Barn* publiseres i overensstemmelse med Creative Commons-lisensen CC BY 4.0. Det betyr at alle fritt kan lese, laste ned, kopiere, skrive ut, søke i eller lenke til den fullstendige og ferdig bearbejdede teksten.